

Louvre Abu Dhabi

Verleiding van oliedollars

Reeds tien jaar keek men ernaar uit! Het eerste Arabische museum waar kunst uit de hele wereld te zien is, opent op 11 november zijn deuren, op het eiland Saadiyat, in de hoofdstad van het emiraat Abu Dhabi, aan de oever van de Perzische Golf. Het door de Franse architect Jean Nouvel ontworpen gebouw is de vrucht van een diplomatieke, wetenschappelijke en culturele samenwerking tussen Frankrijk en het emiraat Abu Dhabi. Om het project te kunnen verwezenlijken, dienden heel wat obstakels te worden overwonnen.

boven

De buitenzijde van het Louvre Abu Dhabi, badend in de Perzische golf. De diameter van de basis van de koepel meet 180 meter, en de omtrek 565 meter. © Louvre Abu Dhabi. Foto: Mohamed Somji.

onder

Jean Nouvel.
© Foto: Gaston Bergeret.

TEKST: CHRISTOPHE DOSOGNE

Door de opening van het museum wordt het kleine emiraat meteen een belangrijke culturele trekpleister in het Midden-Oosten. Het Louvre in Abu Dhabi wordt hét pronkstuk van een cultureel district dat in aanbouw is op het eiland Saadiyat, in het oostelijke deel van de hoofdstad. Deze eerste buitenlandse vestiging van het Louvre moet het gezelschap krijgen van andere musea, zoals het Guggenheim Museum Abu Dhabi, ontworpen door de Californische architect Frank Gehry, en het Nationaal Museum Zayed, ontworpen door de Britse architect Norman Foster en nog steeds in aanbouw. Er komt ook een afdeling van de universiteit van New York, benevens verschillende luxehotels en chique flatgebouwen. Voor Françoise Nyssen, de Franse minister van Cultuur, is het museum “een van de meest ambiti-

euze culturele projecten ter wereld. (...) Door zijn museale expertise en het uitlenen van werken uit de nationale collecties is Frankrijk trots een voor-aanstaande rol te kunnen spelen bij de totstandkoming van het Louvre in Abu Dhabi en in het bestaan ervan in de komende decennia.”

Een bewogen ontstaansgeschiedenis

Die positieve boodschap kan echter niet verhelen dat men het project in de Franse culturele kringen en officiële instanties niet altijd even genegen was, zoals de krant ‘Le Monde’ onlangs in herinnering bracht. Het Louvre-filiaal in Abu Dhabi is dan wel een uniek project en het eerste museum ter wereld dat het resultaat is van een diplomatiek akkoord, het is ook het eerste dat op zoveel weerstand van antiglobalistische conservatieven botste. Ook de commercialisering van cultuur is

Het Louvre-filiaal in Abu Dhabi is dan wel een uniek project en het eerste museum ter wereld dat het resultaat is van een diplomatiek akkoord, het is ook het eerste dat op zoveel weerstand van antiglobalistische conservatieven botste.

een doorn in het oog. Abu Dhabi heeft niet alleen een overdracht van expertise voor elkaar gekregen, het emiraat mag ook de naam van het bekendste museum ter wereld gebruiken. Het prijskaartje is in verhouding tot de mythe: Frankrijk krijgt € 1 miljard voor zijn expertise. En dan zijn er nog de astronomische bouwkosten: een kleine € 580 miljoen. Abu Dhabi kan zich financieel natuurlijk wel een en ander permitteren. In het overheidsfonds dat wordt gespekt met inkomsten uit de verkoop van olie zou meer dan \$ 875 miljard zitten. Het project zou zijn bedacht binnen de regerende familie van Abu Dhabi, na de dood van sjeik Zayed bin Sultan Al Nahyan, in 2004. Die stichtte in 1971 een federatie van emiraten, bekend als de Verenigde Arabische Emiraten. Volgens sommige waarnemers is het Abu Dhabi er niet alleen om te doen zijn bronnen van inkomsten te diversifiëren, om economische redenen (de krimpende olievoorraden). De regerende familie zou vooral denken aan haar eigen overle-

boven
Vincent van Gogh, zelfportret, 1887.
Olieverf op doek, 44 x 35 cm.
Musée d'Orsay. © Musée d'Orsay,
dist. RMN-Grand Palais.
Foto: Patrice Schmidt.

links
De 'Prinses van Bactrië', Centraal Azië, eind 3e, begin 2e eeuw voor Christus. Chloriet (lichaam en haar) en calciet (gezicht), 25,3 x 11,5 x 9,5 cm. Louvre Abu Dhabi, Abu Dhabi. © Louvre Abu Dhabi.
Foto: Thierry Ollivier.

ven, rekening houdend met de nogal turbulente burens, vooral dan Saudi-Arabië en Qatar. Sinds 2005 drongen leden van de familie er bij de Franse overheid op aan een overeenkomst te sluiten over een Louvre-filiaal. Aanvankelijk zagen de Fransen het niet zitten om zo'n deal te sluiten met wat ze beschouwden als 'bedoeïenen met een Rolex'. De vertegenwoordigers van het emiraat bleken echter gewapend met diploma's van Harvard of Berkeley, en schermden met de interesse van andere prestigieuze instellingen, zoals het Madrileense Prado en het Weense Kunsthistorisches Museum. Beetje bij beetje draaiden de Fransen bij, tegen alle verwachting in en ondanks het felle verzet van vooraanstaande figuren uit de culturele wereld, zoals Jean Clair, Françoise Cachin, Henri Loyrette en Roland Recht. De verleiding van de oliedollars bleek uiteindelijk te sterk. Abu Dhabi mocht de merknaam Louvre gebruiken.

Een driekoppig team

Hoewel het een zware bevalling was, slaat Frankrijk hiermee een grote slag in de strijd tegen de

Angelsaksische culturele hegemonie. Voor het emiraat is de samenwerking met een prestigieuze instelling als het Louvre een manier om zich internationaal voor het voetlicht te plaatsen, te delen in de universele uitstraling van Frankrijk, en duidelijk te maken dat de interculturele dialoog voor Abu Dhabi geen loos begrip is. Het team dat het project in goede banen moet leiden, bestaat uit een vooraanstaand lid van de koninklijke familie (de mysterieuze sjeik Sultan bin Tahnoon Al Nahyan), een voormalige adviseur van sjeik Zayed (de scherpzinnige Zaki Anwar Nusseibeh) en een uit Libanon afkomstige christelijke vrouw die zowel Frans als Arabisch spreekt en goede betrekkingen onderhoudt met de Amerikaanse kunsthandelaar Larry Gagosian (de intrigerende Rita Aoun-Abdo). Ze staan alle drie in nauw contact met de Abu Dhabi Tourism & Culture Authority, die officieel toeziet op het dossier. Ook aan Franse

zijde werd een officieel orgaan in het leven geroepen: het Agence France-Muséums. Daarin zetelen vertegenwoordigers van twaalf musea die werken uitlenen en conservators die het project vanuit Parijs aansturen en toezicht moesten houden op de bouw van het museum. Momenteel is de leiding in handen van Jean-Luc Martinez, de directeur van het Louvre in Parijs, Manuel Rabaté, in 2016 benoemd tot directeur van het Louvre in Abu Dhabi, en Hissa Al Dhaheri, afkomstig uit het emiraat.

Betoverende sterrenhemel

De directeur van de instelling, die officieel een nationaal museum van de Verenigde Arabische Emiraten is, is onder de indruk van de snelheid waarmee het eiland Saadiyat tot ontwikkeling werd gebracht. Toen we Abu Dhabi in 2007 voor het eerst bezochten, was dit stukje woestijn enkel te bereiken met een gemotoriseerde dhow. Je trof er toen enkel een stel duingazellen aan. Nu herken je de plek niet meer. Je hebt er al een tentoonstellingscentrum, een golfterrein, scholen en universiteiten, maar ook luxevilla's en -hotels. Naast de haven van Abu Dhabi verrijst een 7.500 ton zware en veertig meter hoge koepel van het Louvre, met 7.850 uitsparingen die een sterrenhemel in de woestijn verbeelden. Wanneer het zonlicht door die duizenden gaten priemt, denk je spontaan aan een bladerdek in een oase. De koepel rust op slechts vier pijlers, die ook nog eens 'verstopt' zijn in de onderliggende gebouwen. Daardoor lijkt hij te zweven. De koepel bestaat uit acht lagen van metaal, waarin een complex geometrisch motief is herhaald. Het is meteen ook het meest tot de verbeelding sprekende onderdeel van dit zonder meer unieke gebouw. Zijn belangrijkste functie is de gebouwen en de esplanade beschermen tegen de brandende hitte van de zon. Jean Nouvel: "Het gaat om een museum in een Arabische hoofdstad, waar het spel van licht en schaduw zijn heel eigen

boven

De centrale plaza van het Louvre Abu Dhabi met de 'regen van licht'.
© Louvre Abu Dhabi. Foto: Mohamed Somji.

onder

Osman Hamdy Bey, 'Jonge studerende emir', 1878. Olieverf op doek, 45,5 x 90 cm. Louvre Abu Dhabi, Abu Dhabi. © Louvre Abu Dhabi. Foto: Agence Photo F.

rechterpagina onder

Toegescreven aan Orazio Scoppa, waterkan, Gujarat, India, ca. 1640. Parelmoer, montuur in verguld koper, geïncrusteerd met turkoois en granaat, 42 x 33,5 cm. Louvre Abu Dhabi, Abu Dhabi. © Louvre Abu Dhabi. Foto: Agence Photo F.

Wanneer het zonlicht door die duizenden gaten priemt, denk je spontaan aan een bladerdek in een oase.

mysterie weeft. In de Arabische cultuur is kijken in het licht gefilterd door een geometrisch traliewerk in een venster iets heel natuurlijks.” De architect heeft zich dan ook geïnspireerd op de lokale architectuur om een gebouw te ontwerpen dat naadloos aansluit op de omgeving. Het monumentale gebouw is opgevat als een museumstad aan zee. Het biedt onderdak aan 55 kleinere, witte gebouwen, geïnspireerd op de Arabische medina’s en de traditionele lage constructies. In totaal zijn er 23 zalen, alsook een ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen, een kindermuseum, een auditorium, een café en een restaurant.

Een raadselachtige collectie

Naar verluidt, bestrijkt de collectie van het Louvre in Abu Dhabi alle tijdperken uit de menselijke geschiedenis, sinds de prehistorie. De nadruk ligt op de interactie tussen de volkeren en de gedeelde ervaringen. Momenteel zou de collectie zo’n zeshonderd werken tellen. De lijst is nog altijd geheim. De collectie zal worden aangevuld met zo’n driehonderd werken, tijdelijk uitgeleend door Franse instellingen waarmee wordt samengewerkt. Het gaat onder meer om ‘La Belle Ferronnière’ van Leonardo da Vinci, komende uit het Louvre, ‘La Gare Saint-Lazare’ van Claude Mo-

net en ‘Le Fifre’ van Edouard Manet, uitgeleend door het Musée d’Orsay. Het jaarlijkse budget voor aankopen bedraagt € 40 miljoen. Tot de topstukken die sinds 2009 zijn aangekocht door de conservators van France-Muséums, in nauwe samenwerking met het emiraat, behoren een uiterst zeldzaam blad uit de beroemde Blauwe Koran van Kairouan (9e-10e eeuw), een ‘Compositie met blauw, rood, geel en zwart’ (1922) van Piet Mondriaan, aangekocht op de veiling van de kunstcollectie van Pierre Bergé en Yves Saint Laurent, ‘De barmhartige Samaritaan’ van Jacob Jordaens, en een bijzonder fraaie commode van rood Chinees lak, te danken aan meubelmaker Bernard II Van Riesen Burgh (1700-1760). Tot slot heeft de instelling ook een beroep gedaan op twee hedendaagse kunstenaars, Giuseppe Penone en Jenny Holzer, om de bezoeker ook buiten het museumgebouw van kunst te laten genieten. Dit is slechts het begin van een lange lijst van aanwinsten, die de internationale uitstraling van het Louvre in Abu Dhabi nog zullen versterken.

boven

René Magritte, ‘De onderdanige lezere’, 1928. Olieverf op doek, 92 x 73,5 x 2 cm. Louvre Abu Dhabi, Abu Dhabi. © ADAGP, Parijs 2016. Louvre Abu Dhabi. Foto: Agence Photo F.

Meer weten

Bezoeken

Louvre Abu Dhabi
eiland Saadiyat
Abu Dhabi, Verenigde Arabische Emiraten
www.louvreabudhabi.ae
Opening op 11-11
Openingstentoonstelling
‘D’un Louvre à l’autre : Naissance du Musée du Louvre’, vanaf 21-12